

TÜRK CEZA HUKUKUNDA TEFEÇİLİK SUÇU

Crime of Usury in Turkish Penal Law

**Ali Ekber
ÇINAR***

Öz

Bu çalışmada Türk hukukunda tefecilik suçu incelenmiştir. Bu kapsamda tefeciliğe dair önce genel çerçeve verilmiş, sonrasında suçun unsurları ele alınmış ve suçun özel görünüm şekillerine değinilmiştir. Akabinde yaptırım, zamanaşımı ve görevli ve yetkili mahkemeye dair esaslar tespit edildikten sonra, uygulamaya dair birtakım bilgilere yer verilmiştir. Çalışma esnasında mevzuattan, doktrinden ve Yargıtay içtihadından mümkün mertebe yararlanılmış, elde edilen veriler karşılaştırmalı bir bakış açısıyla sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Tefecilik, Ceza Hukuku, Türk Ceza Kanunu, Maddi Çıkar, Madde 241.

* Araştırmacı, Helal Finans Araştırmaları Derneđi (HEFİAD); Araştırma Görevlisi, Galatasaray Üniversitesi, aecinar@gsu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6404-9271.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 18.05.2021.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 02.11.2021.

Atıf/Citation: Çınar, Ali Ekber. "Türk Ceza Hukukunda Tefecilik Suçu." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, no. 2 (2021): 579-612.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

Abstract

In this study, the crime of usury in Turkish law is examined. In this context, a general overview has been provided first, then elements of the crime have been discussed, and the notions of criminal attempt, joinder of crimes and complicity have been studied. Subsequently, after having determined the principles regarding sanction, prescription, competence and jurisdiction, some information regarding the practice has been elaborated. An attempt is made to draw on current Turkish legislation, doctrine, and jurisprudence of Court of Cassation (Yargıtay) throughout the study, and the findings are presented as comparatively as possible.

Keywords: Usury, Penal Law, Turkish Penal Code, Financial Gain, Article 241.

GİRİŞ

Türk hukukunda tefecilik bir suç olarak düzenlenmiştir ve cezaî yaptırıma tabi tutulmuştur. Yargıtay'a göre tefecilik suçu, "kişiler arasında doğmuş bir alacak borç ilişkisine dayanmayan kazanç elde etme amaçlı ödünç para verme eylemi" manasına gelmektedir.¹ Dolayısıyla mahkemeler de tefeciliği bu şekilde yorumlayacaktır.

Tefecilik denince ilk akla gelen para tefeciliği olmakla beraber, tefecilik sadece para tefeciliğinden ibaret değildir ve tefeciliğin çeşitli türleri vardır. Nitekim tefecilik para tefeciliği şeklinde işlenebileceği gibi kira tefeciliği, hizmet tefeciliği ve sosyal tefecilik gibi şekillerde de işlenebilir. Türk hukukunda sadece para tefeciliği suç olarak düzenlenirken, tefeciliğin diğer türleri ceza normlarıyla yaptırım altına alınmamıştır.² Bu

¹ Yar. 5. CD, E.2014/1468, K.2016/3134, 29.03.2016.

² İsa Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 19-20.

nedenle çalışmamız da Türk hukukunda suç olarak düzenlenen yegâne tefecilik türü olan para tefeciliğine inhisar edecektir.

I. TARİHİ GELİŞİM

Tefecilik tarih boyunca çeşitli toplumlarda müşahede edilmiş olduğu gibi, günümüzde de hala varlığını sürdürmektedir. Bu bakımdan tefecilik yeni bir olgu olmadığı gibi, tefecilik suçu da ortaya yeni çıkmış bir suç değildir. Hukuk tarihimizde tefecilik suçuna dair çeşitli hukukî düzenlemelere rastlanmaktadır.

Osmanlı hukukunda rastlanan bir durum olarak, 1609 tarihinde Osmanlı padişahı I. Ahmet tarafından bir ferman vasıtasıyla ribâhor adı verilen tefecilerin aldıkları faizin belli bir haddi geçmemesi, bu haddi geçen ribâhorların küreğe konulacağı emredilmekte ve söz konusu had belirtilmektedir.³ 1848-1864 yılları arasında Osmanlı Devleti'nde yürütülen tefecilik faaliyetlerine dair yapılmış bir çalışmada, tefeciliğin o yıllarda toplumsal bir sorun haline dönüştüğü ve buna mukabil olarak 1852 ve 1864 yıllarında devletin tamamında uygulanmak üzere nizamnameler çıkarıldığı ortaya koyulmuştur.⁴ Keza 1872 yılında, her ne kadar hayata geçirilemese de, tefeciler tarafından sömürüye uğrayan halkın korunması için Ottoman Commercial Bank adı verilen bir banka kurulması fikrinin ortaya çıktığı görülmektedir.⁵

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra yaşanan hukukî gelişmelere bakıldığı zaman, tefeciliğin bir suç olarak

³ Neşet Çağatay, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Riba-Faiz Konusu: Para Vakıfları ve Bankacılık," *Vakıflar Dergisi* 7, no. 9 (1971): 51.

⁴ Kurtuluş Demirkol, "Toplumsal Trajedi: Osmanlı İmparatorluğu'nda Tefecilik (1848-1864)," *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16, no. 1 (2018): 645-46.

⁵ Erol Ortabağ, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Bankacılığın Gelişimi ve Regülasyon* (İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 2018), 54.

tanımlandığı ve bir müeyyideye bağlandığı ilk hukukî metnin 18.06.1933 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun olduğu görülmektedir. 2279 sayılı kanunu 17. maddesi müstesna olmak üzere yürürlükten kaldıran 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ise 06.10.1983 tarihli ve 18183 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun Hükmünde Kararname, 27.06.1994 tarihli ve 21973 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 545 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişikliğe uğramıştır. Nihayet 13.12.2012 tarih ve 28486 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu, 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve eklerini 52. maddesi ile yürürlükten kaldırmıştır.

II. 5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU’NA GÖRE TEFECİLİK

12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun tefeciliğe ilişkin esas maddesi 241. maddedir. İlgili madde, kanunun “Özel Hükümler” başlıklı ikinci kitabının “Topluma Karşı Suçlar” başlıklı üçüncü kısmının “Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar” başlıklı dokuzuncu bölümünde düzenlenmiştir. “Tefecilik” kenar başlığını taşıyan 241. maddeye göre, “Kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para veren kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” Madde ile ilgili detaylı incelemeler aşağıda yapılacaktır.

Kanunun sistematığıne bakıldığı zaman, ilgili maddeyi takip eden 242. maddenin de tefecilik suçu bakımından uygulama alanı bulan maddelerden biri olduğu görülür. 242. madde “Bu bölümde yer alan suçların işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.” şeklindedir. Bu

hükümle alakalı hususlara da gerektiği ölçüde aşağıda değinilecektir.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için söz konusu hükümlerin neden sevk edildiğine de işaret etmek gerekmektedir. Bu konuda aydınlatıcı bir mahiyete sahip olan madde gerekçelerine bakıldığında, 241. maddenin gerekçesinin şu şekilde olduğu görülür: “Madde metninde tefecilik fiili suç olarak tanımlanmıştır. Faiz veya başka bir namla da olsa kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para verilmesi, tefecilik suçunu oluşturur. Tefecilik suçu, iktisadi hayatımızda, ‘senet kırdırma’ denen usulle de işlenebilir. Örneğin henüz vadesi gelmemiş bir bononun vadesinden önce başkasına verilerek karşılığında bono üzerinde yazılı meblağdan daha az bir paranın alınması durumunda tefecilik suçu oluşur. Çünkü bu durumda bononun el değiştirmesi, kişiler arasında doğmuş olan bir alacak borç ilişkisine dayanmamaktadır. İfade yerinde ise, bu durumlarda, birer ödeme aracı olan bononun veya çekin kendisi satılmakta ve satın alınmaktadır. İzlenen suç politikası gereğince, kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para veren kişi cezalandırılmaktadır. Buna karşılık, ödünç para alan kişi cezalandırılmamaktadır.” 242. maddenin gerekçesi ise daha kısa olarak “Madde metninde, bu Bölümde yer alan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında da bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı öngörülmüştür. Ancak, bunun için, tüzel kişi lehine haksız bir yararın sağlanması gerekir.” şeklinde bir ifadeden ibarettir.

III. SUÇLA KORUNAN HUKUKÎ MENFAAT

Tefecilik suçunda suçla korunan hukukî menfaatin ne olduğu konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Korunan hukukî menfaat bir görüşe göre ekonominin istikrarı ve kamu

otoritesidir.⁶ İkinci görüş korunan hukukî yararın serbest iradeyle sözleşme yapma özgürlüğü olduğunu ifade etmektedir.⁷ Bizim de iştirak ettiğimiz üçüncü bir görüş, ilgili hükmün kanun içindeki sistematik konumuna bakarak bir yorum getirmekte, buna bağlı olarak tefecilik suçunun bireysel değerlerden ziyade toplumsal değerleri korumaya matuf olduğunun altını çizmekte, dolayısıyla korunan hukukî menfaatin serbest rekabet mekanizmasının işleyişinin bozulması ve ekonomik yaşamın güvenilirliği olduğunu belirtmektedir.⁸

Suçla korunan hukukî menfaatin ne olduğuna Yargıtay kararlarında da değinilmiştir. Yargıtay, yukarıda zikredilen görüşlerden üçüncü görüşü benimsemektedir. Gerçekten de, Yargıtay 5. Ceza Dairesi'ne göre korunan hukukî menfaat iktisadî kuralların ve serbest rekabet mekanizmasının bozulmasının önlenmesi ve kamu güvenliğinin korunmasıdır.⁹ Keza Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na göre de bu suç ile korunmakta olan hukukî yarar serbest rekabet mekanizması ve ekonomik yaşamın güvenilirliğidir.¹⁰

⁶ Burak Bilge, Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017), 73; İzzet Özgenç, "Tefecilik Suçu," Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 14, no. 1 (2010): 544.

⁷ Necati Meran, *Tefecilik, Ekonomi Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013), 20.

⁸ Veli Özer Özbek ve diğerleri, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 949.

⁹ Yar. 5. CD, E.2013/9010, K.2014/396, 14.01.2014.

¹⁰ Yar. CGK, E.2014/118, K.2016/208, 26.04.2016.

IV. SUÇUN MADDİ UNSURU

A. Suçun Faili

Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükmünde, tefecilik suçunu işleyen fail için "kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para veren kişi" ifadesi kullanılmıştır. Bu ifadeye göre suçun failinin herhangi bir kimse olabileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla tefecilik suçunun faili herkes olabilir. Bu bakımdan tefecilik suçu, ancak özel bir yükümlülük veya belirli faillik özellikleri taşıyan kişiler tarafından işlenebilen suçları ifade eden özgü suç özelliği göstermez.¹¹

Gerçek kişilerin tefecilik suçu işleyebilmelerinin yanında, tüzel kişiler de tefecilik suçunu işleyebilirler. Mamafih tüzel kişiler suçun faili olamayacakları gibi şüpheli ve sanık da olamazlar, suçu da ancak organ veya temsilcileri vasıtasıyla işleyebilirler. Türk Ceza Kanunu'nun 20. maddesine göre tüzel kişilere ceza yaptırımını uygulanamaz, ancak kanunda öngörülen güvenlik tedbirleri uygulanır. Bu güvenlik tedbirlerinin neler olduğu kanunun 60. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükümde güvenlik tedbiri olarak iznin iptali ve müsadere öngörülmüştür. Dolayısıyla tefecilik suçunu işleyen tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri olarak iznin iptali veya müsadere gündeme gelebilecektir. Nitekim 242. madde de tefecilik suçunu işleyerek haksız yarar sağlayan tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerinin uygulanacağını düzenlemektedir. Bu hususa aşağıda değinilecektir.

Tefecilik suçunun failiyle alakalı olarak, bu suçun çok failli bir suç olup olmadığı konusu doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde görüşlerden ilki, tefecilik suçunun çok failli suçlardan

¹¹ İlhan Akıllı, *Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tefecilik Suçu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul: 2014), 60.

olmadığını belirtmektedir.¹² Doktrindeki diğer görüş ise, tefecilik suçunun çok failli bir suç olduğunu vurgulamakta, dolayısıyla hem ödünç para veren kişinin, hem de para ödünç alan kişinin fail olduğunu ifade etmektedir. Tefecilik suçunun çok failli bir suç olduğunu savunan ikinci görüş de kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Bu görüşü savunanların bir kısmına göre, ödünç para alan kişi de faildir, ancak kanun koyucu bu kişiyi içinde bulunduğu ekonomik zorluklar nedeniyle ızdırar halinde gibi görerek cezalandırmamayı tercih etmiştir.¹³ Bu görüşü savunan diğer kısım yazarlara göre ise, ödünç para alan kişi esasında faildir ve tıpkı ödünç para veren kişi gibi suç işlemektedir, ancak ızdırar hali değil izlenen suç siyaseti gereği kanun bu kişiyi cezalandırmamayı tercih etmiştir.¹⁴ İki görüş arasındaki temel fark birincinin ızdırar haline, ikincisinin ise izlenen suç siyasetine dayanmasıdır. Bu iki görüşten ödünç para alan kişinin de fail olduğu, fakat izlenen suç siyaseti gereği cezalandırılmadığı yönündeki görüşün isabetli olduğu kanaatindeyiz. Zira 241. maddede suç teşkil eden fiilin “kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para vermek” olduğu ifade edildiği gibi, kanun hükmünün gerekçesi de bu görüşü destekler mahiyettedir. Gerçekten de, ödünç para alan kişinin suç siyaseti gereği cezalandırılmadığı yönündeki düşünce Kanununun 241. maddesinin gerekçesindeki ifadelerle dayanmaktadır.

¹² Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*, 57; Çelik Arslan, “Tefecilik Suçu,” *Ankara Barosu Dergisi* 72, no. 1 (2004): 32.

¹³ Pınar Memiş Kartal, “Türk Ceza Kanunu’na Göre Tefecilik Suçunun Değerlendirilmesi (TCK m.241),” *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9, no. 2 (2012): 514.

¹⁴ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükmeler*, 950-51; Akıllı, “Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tefecilik Suçu,” 63; Elif Bekar, “Tefecilik Suçu,” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 71, no. 2 (2013): 512.

B. Suçun Mağduru

Tefecilik suçunda suçun mağdurun kim olduğu da doktrindeki tartışmalı hususlar arasındadır. Görüşlerden ilki, tefecilik suçunun mağdurunun tefeciden ödünç para alan kişi olduğunu belirtmektedir.¹⁵ Bizim de katıldığımız ve doktrinde ağırlıklı olarak savunulan görüş olan diğer görüşe göre ise tefecilik suçunun mağduru tefeciden ödünç para alan kişi değil, toplumun genelidir.¹⁶

Tefecilik suçunun mağdurunun kim olduğuna dair Yargıtay içtihadına bakıldığında Yargıtay'ın yukarıda zikredilen iki görüşten ikincisini benimsediği, eşdeyişle mağdurun toplumu oluşturan herkes olduğunu kabul ettiği görülmektedir.¹⁷

C. Suçtan Zarar Gören

Tıpkı mağdur konusunda olduğu gibi, tefecilik suçunda suçtan zarar görenin kim olduğuna dair de doktrinde tartışma söz konusudur. Bizim de katıldığımız görüşe göre tefecilik suçunda suçtan zarar gören, vergi kaybına uğramış olan devlet

¹⁵ Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 88; Meran, *Tefecilik, Ekonomi Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar*, 25.

¹⁶ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 952; Akıllı, "Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tefecilik Suçu", 64; Bekar, "Tefecilik Suçu," 514; Kartal, "Türk Ceza Kanunu'na Göre Tefecilik Suçunun Değerlendirilmesi (TCK m.241)," 515; Özgenç, "Tefecilik Suçu", 553.

¹⁷ Yar. 9. CD, E.2020/4197, K.2021/354, 28.01.2021; Yar. 9. CD, E. 2020/4197, K.2021/354, 28.01.2021; Yar. CGK, E.2014/12587, K.2016/208, 26.04.2016; Yar. 5. CD, E.2013/9010, K.2014/396, 14.01.2014; Yar. 5. CD, E.2012/6478, K.2013/4096, 30.04.2013.

ve toplumdur.¹⁸ Diğer görüşe göre ise suçtan zarar gören sıfatını yalnızca ödünç para alan gerçek kişi haizdir.¹⁹

Tefecilik suçunda suçtan zarar görenin kim olduğuna dair Yargıtay'ın görüşüne gelindiğinde, Yargıtay'a göre tefecilik suçunun belli bir kişinin zararına olacak şekilde işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören konumunda olduğu görülmektedir.²⁰ Keza Yargıtay'a göre Hazine de tefecilik suçu bakımından suçtan zarar görendir ve bu sıfatı gereği davaya katılma ve hükmü temyiz etme hakkını haizdir.²¹

D. Hareket

Tefecilik suçunda hareket, 241. maddede "kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para vermek" şeklinde tanımlanmaktadır. Görüldüğü üzere hükümde öngörülen hareket basit bir ödünç verme değildir. Kazanç elde etme amacı ile hareket ediliyor olması gerekir. Aynı zamanda ödünç olarak verilen şeyin para olması gerekir. Bu durum doktrinde eleştirilmekte ve kıymetli evrak, altın ve sair menkul kıymetli unsurların da madde kapsamına alınması gerektiği savunulmaktadır.²²

Doktrindeki ağırlıklı görüş, ödünç para veren fail tarafından elde edilen kazancın, piyasa koşullarında uğranan değer kaybından daha fazla olması gerektiği belirtmektedir.²³ Suça ilişkin hareketin ne şekilde işlendiği önemli değildir,

¹⁸ Meran, *Tefecilik, Ekonomi Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar*, 27; Bekar, "Tefecilik Suçu," 514.

¹⁹ Kartal, "Türk Ceza Kanunu'na Göre Tefecilik Suçunun Değerlendirilmesi (TCK m.241)," 520.

²⁰ Yar. CGK, E.2014/118, K.2016/208, 26.04.2016.

²¹ Yar. 5. CD, E.2014/16747, K.2016/1363, 09.02.2016.

²² Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*, 71.

²³ Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 90, 118.

binaenaleyh para elden verilmiş veya banka yoluyla havale edilmiş de olabilir. Aynı şekilde, ödünç olarak verilen para tek seferde veya taksitler halinde ödenmiş olabileceği gibi, bizzat ödünç para isteyen kişiye veya onun gösterdiği bir üçüncü şahsa da ödenebilir. Aynı minvalde olarak, ödünç para veren kişi kazancını ödünç verdiği kişiden veya onun adına bir başkasından elde etmeyi düşünebilir. Keza ödünç para verilmesi sözlü bir anlaşmaya dayanıyor da olabilir. Bu ihtimallerin hiçbiri suçun oluşumu bakımından önem arz etmez, her halükârda tefecilik suçu oluşur.²⁴ Suçun oluşması bakımından önem arz eden husus, ödünç olarak verilen paranın ödünç alan kişinin fiilî veya hukukî manada hâkimiyet alanına girmesidir.²⁵ Ödünç para verilmesi mukabilinde elde edilecek olan kazancın az veya çok miktarda olmasının da suçun oluşumu bakımından bir etkisi bulunmamaktadır. Eklemek gerekir ki, ödünç para verilmesi karşılığında sağlanan menfaatin mutlaka para olması gerekmez, bu menfaat mal veya hizmet şeklinde de olabilir.²⁶

Tefecilik suçunda failin, yani tefecinin ödünç para verme eylemini bir meslek haline getirmesi gerekip gerekmediği hususu doktrinde tartışmalıdır. 241. maddenin lafzına bakıldığında böyle bir şartın bulunmadığı görülmektedir. Mamafih doktrinde bir görüş, tefecilik suçunu itiyadî bir suç olarak kabul ederek suçun oluşumu bakımından tefeciliğin meslek haline getirilmesini aramaktadır.²⁷ Öte yandan doktrindeki ağırlıklı görüş, tefecilik suçunun oluşması için

²⁴ Erhan Günay, *Tefecilik Suçu* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014), 38-39.

²⁵ Arslan, "Tefecilik Suçu," 38.

²⁶ Samet Can Olgaç ve Ahmet Cemal Ruhi, *Tefecilik Suçu* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), 19.

²⁷ Meran, *Tefecilik, Ekonomi Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar*, 32-33; Arslan, "Tefecilik Suçu," 34-35.

ödünç verme eyleminin fail bakımından bir meslek haline gelmesi gerekmediğini belirtmektedir.²⁸

Tefeciliği meslek haline getirme tartışmasına ilişkin Yargıtay kararlarına bakıldığı zaman, Yargıtay'ın da doktrindeki baskın görüşle aynı kanaatte olduğu ve tefecilik suçunun oluşumu bakımından tefeciliği meslek haline getirmeyi aramadığı görülmektedir.²⁹ Kanaatimizce kanunun açık lafzı karşısında meslek haline getirme koşulunun aranması makul ve kabul edilebilir değildir. Bu nedenle Yargıtay uygulamasının özellikle kanunilik ilkesi dikkate alındığında isabetli bir uygulama olduğu kanaatindeyiz.

Yargıtay'a göre sanığın sadece bir kişiye ödünç para vermesi dahi tefecilik suçunun meydana gelebilmesi için yeterlidir. Eşdeyişle, bu işi meslek haline getirip getirmediğinin bir önemi yoktur. Suç, ödünç paranın kazanç karşılığı verilmesi ile tamamlanır, ancak suçun tamamlanması için kazancın temin edilmiş olması gerekmez.³⁰

Tefecilik suçunun oluşması için elde edilecek kazancın ne şekilde adlandırıldığıнын önemi yoktur. Dolayısıyla kazanç "faiz" şeklinde adlandırılmasa dahi tefecilik suçu oluşur. Ayrıca elde edilecek kazancın para cinsinden bir kazanç olması zorunlu değildir.³¹ Tefecilik suçunun fail açısından kazan elde etme

²⁸ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 958; Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 95; Kartal, "Türk Ceza Kanunu'na Göre Tefecilik Suçunun Değerlendirilmesi (TCK m.241)," 517; Özgenç, "Tefecilik Suçu", 547.

²⁹ Yar. 5.CD, E.2013/15648, K.2016/409, 18.01.2016; 5.CD, E.2013/15757, K.2016/572, 19.01.2016; 5.CD, E.2013/16468, K.2016/977, 27.01.2016; 5.CD, E.2014/1674, K.2016/3169, 30.03.2016.

³⁰ Yar. 5. CD, E.2014/2642, K.2014/4990, 05.05.2014; Yar. 5. CD, E.2013/1034, K.2014/6523, 11.06.2014.

³¹ Özgenç, "Tefecilik Suçu", 553.

maksadına matuf bir amaç suç olmasından mütevellit, fiilî olarak kazancın sağlanacağı vakte kadar geçecek sürenin kısa veya uzun olmasının herhangi bir ehemmiyeti yoktur.³²

E. Netice

Tefecilik suçu Türk Ceza Kanunu'nda serbest hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir. Keza suçun oluşması için müstakil bir neticenin vuku bulması aranmadığı için tefecilik suçu bu bakımdan sırf hareket suçudur. Suçun oluşması için ödünç paranın verilmiş olması kâfidir.³³ İlgili hükümde herhangi bir kazancın elde edilmesi şart koşulmamıştır. Dolayısıyla tefecilik suçu bakımından suç tarihi, menfaat elde etme maksadı ile ödünç paranın verildiği tarihtir.³⁴

F. Suçun Maddî Konusu

Suçun maddî konusu, suçun fail tarafından üzerinde işlendiği insan veya şey olarak tanımlanmaktadır.³⁵ Türk Ceza Kanunu'nun 241. maddesinde suç, "ödünç para vermek" olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla suç oluşturan eylem, para üzerinde gerçekleşmekte olduğundan suçun maddî konusu paradır.³⁶ Suça konu para Türk lirası cinsinden olabileceği gibi yabancı bir para birimi cinsinden de olabilir,³⁷ ancak her halükârda suça

³² Akıllı, "Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tefecilik Suçu", 79.

³³ Olgaç ve Ruhi, *Tefecilik Suçu*, 24.

³⁴ Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*, 56.

³⁵ Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 562.

³⁶ Zekiye Özen İnci, *Tefecilik Suçu* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 117.

³⁷ Abdullah Batuhan Baytaç, "Tefecilik Suçu," *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, no. 2 (2020): 145; Günay, *Tefecilik Suçu*, 27.

konu paranın mütedavil olması gerekir.³⁸ Para dışında bir şeyin verilmesi durumunca tefecilik suçu meydana gelmez.³⁹

Konuyla ilgili olarak Yargıtay içtihadına bakıldığında, Yargıtay'ın da suçun konusu olarak parayı kabul ettiği görülür.⁴⁰ Bu sebeple Yargıtay'a göre ödünç olarak altın verilmesi suretiyle tefecilik suçu işlenemez.⁴¹ Zira ödünç altın verilmesi halinde tefecilik suçunun oluşacağıнын söylenmesi Yargıtay'a göre kıyas manasına gelir ve dolayısıyla ceza hukukundaki kıyas yasağına aykırıdır.⁴² Yine Yargıtay'a göre tefecilik suçu çek ile de işlenemez.⁴³ Tefecilik suçunun konusunun sadece para ile sınırlandırılması doktrinde eleştirilmiş ve istenen amaca ulaşmaya engel olacağı belirtilmiştir.⁴⁴

Yargıtay'ın suçun maddî konusu olarak altın ve çek gibi değerleri kabul etmemesine karşın, 241. maddede yer almıyor olmasına rağmen Yargıtay tarafından tefecilik suçunu oluşturduğu kabul edilen ve bu sebeple doktrinde tartışma konusu olan birtakım özel haller mevzubahistir. Bu haller tefecilik suçunun senet kırdırmak şeklinde işlenmesi hali ile kredi kartının araç olarak kullanılması şeklinde işlenmesi halidir.⁴⁵ Bu iki özel hale aşağıda değinilecektir.

³⁸ Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*, 36-37.

³⁹ Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 76; Kartal, "Türk Ceza Kanunu'na Göre Tefecilik Suçunun Değerlendirilmesi (TCK m.241)," 515.

⁴⁰ Yar. 5.CD, E.2014/2261, K.2014/4493, 21.04.2014.

⁴¹ Yar. 5.CD, E.2016/8424, K.2016/9622, 12.12.2016.

⁴² Yar. 5.CD, E.2012/15713, K.2014/607, 20.01.2014.

⁴³ Yar. 5.CD, E.2015/1716, K.2016/9075, 17.11.2016.

⁴⁴ Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*, 38.

⁴⁵ Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 98.

V. SUÇUN MANEVİ UNSURU

İlgili madde hükmünden de anlaşılacağı üzere tefecilik suçu, ancak kasten işlenebilir.⁴⁶ Söz konusu kanun hükmünde “kazanç elde etmek amacıyla” ibaresi kullanılmıştır. Dolayısıyla bu ibare gereğince ödünç para vermenin kazanç elde etme amacı gütmesi gerekir. Doktrinde bir görüş, bu ibare nedeniyle tefecilik suçu bakımından özel kastın varlığının arandığını belirtmektedir.⁴⁷ Failin elde etmek istediği kazancın para cinsinden olması gerekmez.⁴⁸ Keza failin nihayetinde zarar etmiş olması da tefecilik suçunun oluşmasına engel teşkil etmez.⁴⁹

Tefecilik suçunun taksir veya olası kast ile işlenmesi mümkün değildir. Zira bir suçun taksirle işlenebilmesi için bu durumun kanunda açıkça belirtilmesi gerekir (TCK m. 22/1). Tefeciliğe dair kanun hükümlerinde ise böyle bir kusurluluk biçimi öngörülmemiştir. Kanun hükmünde failin kazanç elde etme amacı arandığı için, bu suçun olası kast ile işlenmesi de mümkün değildir.⁵⁰

VI. SUÇUN HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Tefecilik suçu için kanunda özel bir hukuka uygunluk sebebi öngörülmemiştir.

Doktrinde tefecilik suçunun şikâyete tabi olmaması⁵¹ ve bu suçla korunan hukukî menfaatin sadece bireysel menfaatler

⁴⁶ Ahmet Haşim Bardakçı, “Tefecilik Suçu,” *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 11, no. 41 (2020): 653.

⁴⁷ İnci, *Tefecilik Suçu*, 169-70.

⁴⁸ Arslan, “Tefecilik Suçu,” 39.

⁴⁹ Baytaç, “Tefecilik Suçu,” 164.

⁵⁰ Kartal, “Türk Ceza Kanunu’na Göre Tefecilik Suçunun Değerlendirilmesi (TCK m.241)”, 518.

⁵¹ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 960.

değil aynı zamanda sözleşme yapma hürriyeti, toplumun iktisadî istikrarı ve serbest rekabet sistemi olması⁵² sebepleriyle mağdurun rızasının bir hukuka uygunluk sebebi teşkil etmediği belirtilmektedir.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu uyarınca kurulmuş olan kurum ve kuruluşlar, aldıkları yasal izin ile mevzuatın çizdiği sınırlar çerçevesinde kazanç karşılığı ödünç para vermektedirler. Bu kurum ve kuruluşların faaliyetleri hukuka uygun kabul edilmekte ve yaptıkları faaliyet suç teşkil etmemektedir.⁵³ Bu kurum ve kuruluşların yasal izin almak suretiyle yaptıkları bu faaliyetler, TCK m. 26/1 uyarınca hakkın kullanılması kapsamında değerlendirilmelidir. İlgili kamu otoritesinden izin almadan ve mevzuatta öngörülen esaslara uygun olmayan şekilde yapılan kazanç karşılığı ödünç para verme işlemleri ise suç teşkil edecektir.⁵⁴ Dolayısıyla iznin alınmadığı veya alınan izin iptal edilmiş olduğu hallerde yapılan faizli ödünç para verme işlemi hukuka aykırı olacaktır.⁵⁵

VII. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

İcrasına başlanmış, fakat elde olmayan sebeplerden ötürü tamamlanamamış suçlar teşebbüs halinde kalmış suçlar olarak adlandırılmaktadır.⁵⁶ Tefecilik suçu, sırf hareket suçu olduğu için prensip itibarıyla teşebbüse elverişli bir suç değildir. Mamafih

⁵² Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 122.

⁵³ Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*, 67.

⁵⁴ Özgenç, "Tefecilik Suçu," 546-47.

⁵⁵ Yar. CGK, E.2016/781, K.2017/373, 03.10.2017.

⁵⁶ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 413.

fiilin kısımlara bölünebildiği durumlarda tefecilik suçuna da teşebbüs mümkündür.⁵⁷ Sözelimi, posta yoluyla işlenen bir tefecilik suçunda gönderinin alıcısına ulaşmadan önce ele geçirilmesi halinde tefecilik suçuna teşebbüsten bahsedilebilecektir. Suçun tamamlanma anı, ivaz karşılığı ödünç olarak verilen paranın, ödünç para alan kişinin mülkiyetine geçtiği andır.⁵⁸ Yargıtay'ın da bu suçun sırf hareket suçu niteliğinde olduğu ve ödünç alan kişiye ivaz karşılığı para verilmesi ile tamamlandığına ilişkin kararları mevcuttur.⁵⁹

Failin ödünç para verme yönündeki taahhüdü suça teşebbüs edildiği manasına gelmez. Zira ödünç para verme taahhüdü m. 241 kapsamında icra hareketlerinden sayılmamaktadır.⁶⁰

B. İştirak

Tefecilik suçu bir veya birden fazla kişi tarafından işlenebilir. Tefecilik suçu iştirak açısından herhangi bir özellik göstermez. Bu bakımdan, tefecilik suçu açısından iştirakin her türlü mümkündür.⁶¹ Yargıtay kararlarında da tefecilik suçunun iştirak halinde işlendiği durumlar gözlemlenmektedir.⁶² Tefecilik suçuna iştirakin her türlü mümkün olduğuna dair doktrinde ve Yargıtay uygulamasında da görüş birliği mevcuttur.⁶³

Ödünç olarak verilmiş olan paranın tahsil edilmesine yönelik hareketler, iştirak hükümleri kapsamına girmemektedir.

⁵⁷ Arslan, "Tefecilik Suçu", 41.

⁵⁸ Özgenç, "Tefecilik Suçu", 547.

⁵⁹ Yar. 5. CD, E.2013/15803, K.2016/755, 21.01.2016; Yar. 5. CD, E.2013/16686, K.2016/1356, 09.02.2016; Yar. 5. CD, E.2014/2141, K.2016/3401, 05.04.2016.

⁶⁰ Günay, *Tefecilik Suçu*, 64.

⁶¹ Olgaç ve Ruhi, *Tefecilik Suçu*, 123.

⁶² Yar. 5. CD, E.2016/4205, K.2018/3440, 08.05.2018.

⁶³ Kartal, "Türk Ceza Kanunu'na Göre Tefecilik Suçunun Değerlendirilmesi (TCK m.241)", 520.

Zira tefecilik suçu, paranın ödünç olarak verilmesi ile tamamlanmaktadır. Dolayısıyla tahsilata dair eylemler, tefecilik suçuna iştirakten ziyade, yeni bir suçu meydana getirir. Sahibi buldukları parayı tefeciye verip, tefecinin aracılığıyla üçüncü kişiden elde edilen faize ortak olan kişilerin durumları ise suça iştirak hükümleri bakımından tartışmalıdır. Bizim de katıldığımız görüş, bu kişilerin birlikte fail oldukları yönündedir. Çünkü bu kişiler “sahip olduğu parayı faiz geliri elde etmek için kullanmaktadır” ve parayı tefeciye veren bu kişiler “tefecinin bu eylemi daha rahat gerçekleştirmesinden yararlanmaktadır.”⁶⁴

C. İçtima

Suçların içtimasına dair bir inceleme yapılırken bileşik suç, zincirleme suç ve fikrî içtima müstakilen ele alınmalıdır. Belirtelim ki, ceza hukukunda temel kural, birden çok suç işlendiği zaman işlenen her bir suç sayısı kadar cezanın bağımsız olarak verilmesidir. Yani temel kural, “kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır” şeklindedir.⁶⁵

Tefecilik suçunda suçun unsurları göz önüne alındığında, bileşik suça dair kanunda yer alan hükümlerin uygulanması imkân dâhilinde görünmemektedir.⁶⁶

Zincirleme suç hükümlerinin tefecilik suçu bakımından uygulanması ise doktrin tarafından tereddütle karşılanmaktadır. Doktrinde Türk Ceza Kanunu’nda yer alan zincirleme suça dair 43. maddenin ilk fıkrasının tefecilik suçu açısından

⁶⁴ Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 130.

⁶⁵ Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), 590.

⁶⁶ Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*, 81.

uygulanamayacağını belirten görüşün⁶⁷ yanında, aynı maddenin ikinci fıkrasının uygulanamayacağına dair görüşler de mevcuttur.⁶⁸ İlk fıkranın uygulanmayacağına dair görüş dayanak olarak suçun oluşması için tefeciliği meslek haline getirmeyi aramakta iken, ikinci fıkranın uygulanamayacağına dair görüşlerin toplandığı esas nokta tefecilik suçunun tek bir fiille birden fazla kişiye karşı işlenmesinin pratik açıdan mümkün olmadığı şeklindedir. Biz de bu iki görüşten ikincisine iştirak etmekteyiz. Dolayısıyla kanaatimizce de tefecilik suçu bakımından zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması gerekmektedir.

Doktrindeki bu görüşlerin hilafına Yargıtay, suçun zincirleme olarak işlenmesinin olanaklı olduğu kanaatindedir. Başka bir deyişle, Yargıtay uygulaması tefecilik suçu bakımından zincirleme suç hükümlerinin uygulanabileceği yönündedir.⁶⁹ Yargıtay'ın bu görüşü, tefecilik teriminin manasını ve içeriğini dikkate almadığı gerekçesiyle doktrinde eleştirilmektedir.⁷⁰

Yargıtay, “tefecilik suçu ile korunan hukuki yarar ve suçun TCK'nın topluma karşı suçlar bölümünde düzenlenmesi karşısında bu suçun mağdurunun toplumu oluşturan bireylerin tamamının, diğer bir ifadeyle kamunun olduğu, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olacağının kabulü gerektiği, bu

⁶⁷ Arslan, “Tefecilik Suçu,” 41-42.

⁶⁸ Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 132-33; Meran, *Tefecilik, Ekonomi Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar*, 36.

⁶⁹ Yar. 9. CD, E.2020/4197, K.2021/354, 28.01.2021; Yar. 9. CD, E.2020/4197, K.2021/354, 28.01.2021; Yar. 9. CD, E.2020/4147, K.2021/350, 28.01.2021; Yar. 5. CD, E.2014/719, K.2016/3800, 12.04.2016; Yar. 5. CD, E.2014/7229, K.2016/8858, 08.11.2016; Yar. 5. CD, E.2014/8282, K.2016/9079, 21.11.2016.

⁷⁰ Arslan, “Tefecilik Suçu,” 41-42.

bağlamda TCK'nın 241. maddesinde düzenlenen tefecilik suçunun, kazanç elde etmek amacıyla borç para verilmesiyle oluşacağı, bunu meslek haline getirmenin suçun unsurları içerisinde yer almadığı, değişik zamanlarda ve/veya farklı kişilere karşı tefecilik eylemini zincirleme olarak işleyen sanık hakkında TCK'nın 43. maddesinin uygulanması gerektiği' kanaatindedir.⁷¹ Yargıtay'ın görüşünün dayanağını ise, tefecilik suçunda mağdurun toplumdaki kişilerin tümü olması oluşturmaktadır.

Tefecilik suçunda iddianame ile dava açıldığı takdirde hukukî kesinti oluşacağından, yapılacak yeni eylemler müstakil bir suç oluşumuna sebebiyet verecektir. Doktrinde hukukî kesintiden sonra gerçekleştirilen sonraki tarihli ödünç para verme eylemlerinin, gerçekleştirilme biçimi ve zaman aralığı dikkate alınarak, aynı suç işleme kararının icrası kapsamında ele alınarak zincirleme suç şeklinde değerlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır.⁷²

Fikri içtima bakımından, özellikle fiilin tekliğinin belirlenmesinde belirleyici hususun sonuç olduğu görüşü açısından, bir fiil eğer dış âlemde eş zamanlı olarak birden fazla sonuç doğurmuş ise söz konusu fiilin, hukukî anlamda tek bir fiil olarak sayılması mümkün değildir. Tek bir fiil neticesinde meydana yine tek bir sonuç gelmiş ve bu sonuç aynı anda birden fazla suç tipinin oluşumuna yol açmış ise bu durumda fikrî içtimadan, tek bir fiil neticesinde meydana birden fazla sonuç gelmiş ise gerçek içtimadan bahsedilir. Fikrî içtimanın bu özelliği dikkate alındığı zaman, tefecilik suçu bakımından uygulama alanı bulmasının imkân dâhilinde olmadığı görülmektedir.⁷³

⁷¹ Yar. 5.CD, E.2014/6141, K.2016/9076, 21.11.2016.

⁷² Günay, *Tefecilik Suçu*, 76-77.

⁷³ Akıllı, *Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tefecilik Suçu*, 102.

VIII. YAPTIRIM

Yukarıda da değinildiği üzere, tüzel kişiler ceza hukuku bakımından fail, şüpheli ve sanık olamazlar. Tüzel kişiler hakkında kanunda ceza yaptırımları değil, kanunda öngörülen güvenlik tedbirleri uygulanır (TCK m. 20/2). Dolayısıyla tefecilik suçu bakımından da gerçek ve tüzel kişilere uygulanan yaptırımlar farklılık arz etmektedir. Bu nedenle, gerçek ve tüzel kişilere uygulanan yaptırımlar ayrı ayrı ele alınacaktır.

A. Gerçek Kişilere Uygulanan Yaptırımlar

Tefecilik suçunu işleyen gerçek kişiler bakımından uygulanacak ceza, TCK m. 241'de iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası olarak belirtilmiştir. Adli para cezasının alt sınırı, TCK m. 52/1'de beş gün olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla gerçek kişilere verilecek cezalar iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş günden beşbin güne kadar adli para cezası arasında takdir edilecektir.

Buna ilaveten tefecilik suçunda, yalnızca el konmuş olması halinde tefecilik suçunun konusunu teşkil eden değer mahiyetindeki anapara müsadere edilebilir. Böyle bir durumda ödünç olarak verilen para sayesinde elde edilen yararın zarar gören niteliğinde olan gerçek kişiye, bu nedenle ortaya çıkan vergi kaybı karşılığının ise Hazine'ye iadesi gerekmektedir.⁷⁴

B. Tüzel Kişilere Uygulanan Yaptırımlar

Tefecilik suçunun tüzel kişiler tarafından işlenmesi de mümkündür. Ancak tüzel kişilere ceza yaptırımı değil, bunlara özgü güvenlik tedbirleri uygulanır (TCK m. 20). 242. maddede de tefecilik suçunu işleyerek haksız kazanç sağlayan tüzel kişiler

⁷⁴ Yar. 5. CD, E.2018/419, K.2020/613, 21.01.2020.

için bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacağı hükme bağlanmıştır.

Tüzel kişiler hakkında uygulanacak olan güvenlik tedbirleri TCK m. 60'da düzenlenmiştir. Bu hükmün öngördüğü güvenlik tedbirleri iznin iptali ve müsadere şeklindedir. Müsaderenin ise eşya müsaderesi (TCK m. 54) ve kazanç müsaderesi (TCK m. 55) şeklinde kanunda düzenlenen iki türü bulunmaktadır.

İzin iptali yaptırımının uygulanabilmesi için tüzel kişinin işlenen suçtan bir menfaat sağlaması ve kamu kurumundan alınan yetkinin kötüye kullanılmak suretiyle kasten işlenmesi gerekir.⁷⁵

Müsadere hükümleri uygulanırken sadece menfaat olarak elde edilen faiz tutarının mı, yoksa ödünç alınan miktarın tümünün mü müsadere edileceği konusunda doktrinde tartışma söz konusudur.⁷⁶ Kanaatimizce sadece elde edilen menfaati ifade eden faiz değil, suçun konusunu oluşturan paranın tümü müsadere edilmelidir.⁷⁷ Zira aksi takdirde cezalandırmadan murad edilen fayda meydana tam olarak gelmemiş olacaktır.

Kazanç müsaderesine hükmedilirken, sağlanan maddî yararın suç mağduruna iade edilememesi gerekmektedir (TCK m. 55/1). Buna paralel olarak, doktrinde tefecilik suçunda suçun mağduru olarak ödünç para alan kişi yerine toplumun tamamını kabul eden görüş, bu doğrultuda kazancın ödünç alana iade edilmesi gerektiğini savunmaktadır.⁷⁸

Tefecilik suçunun teşebbüs aşamasında kalmış olması halinde de müsadereye hükmedilmesi gerekmektedir. Zira suç

⁷⁵ Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*, 60.

⁷⁶ Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 137.

⁷⁷ Aynı yönde bkz. Akıllı, *Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tefecilik Suçu*, 117.

⁷⁸ İnci, *Tefecilik Suçu*, 216.

teşebbüs edilmesi hali müsadere hükümlerinin uygulanmasına engel olmaz.⁷⁹

Yargıtay kararlarında, tefecilik suçu bakımından tüzel kişilere güvenlik tedbirleri uygulanabilmesi için suçun kasıtlı olarak tüzel kişinin organ veya temsilcisi tarafından işlenmiş olması, bu kişilerin işlenen suç dolayısıyla bir mahkûmiyet kararı almış olması, suçun tüzel kişinin almış olduğu faaliyet izninin sağlamış olduğu yetkinin kötüye kullanılması yoluyla işlenmiş olması ve tüzel kişinin kendisi için bir menfaat elde etmiş olması gerektiği belirtilmektedir.⁸⁰

IX. ZAMANAŞIMI

Ceza hukukunda iki türlü zamanaşımı söz konusudur. Bunlardan birincisi devlet ve sanık arasındaki ceza ilişkisine ilişkin olan dava zamanaşımı, ikincisi de devlet ve hükümlü arasındaki infaz ilişkisine ilişkin olan ceza zamanaşımıdır.⁸¹

Tefecilik suçu bakımından dava zamanaşımı 8 yıldır (TCK m. 66/1-e). Zamanaşımını kesen hallerin (TCK m. 67/2) vuku bulması halinde, tefecilik suçu bakımından zamanaşımı azami 12 yıla kadar çıkabilir (TCK m. 67/4). Ceza zamanaşımına gelindiğinde, tefecilik suçu bakımından bu süre 10 yıldır (TCK m. 68/1-e).

Dava zamanaşımının başlangıç süresi tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs halinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun onsekiz yaşını bitirdiği günden itibaren başlayacaktır

⁷⁹ Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 138.

⁸⁰ Yar. 5. CD, E.2013/7704, K.2015/10517, 16.04.2015.

⁸¹ Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 741.

(TCK m. 66/6). Ceza zamanaşımı süresi ise hükmün kesinleştiği veya infazın herhangi bir suretle kesintiye uğradığı günden itibaren başlar (TCK m. 68/5). Ödünç para verme eyleminin birden fazla kez yapılması halinde suç tarihi, son ödünç verme eyleminin gerçekleştirildiği tarih olarak kabul edilmektedir.⁸²

X. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Tefecilik suçuna bakmaya yetkili mahkeme, 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 12. maddesi uyarınca suçun işlendiği yer mahkemesidir. Dolayısıyla ödünç paranın verildiği yer asliye ceza mahkemesi yetkili olacaktır. Görevli mahkeme ise 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 11.maddesi gereği asliye ceza mahkemesidir. Belirtelim ki, tefecilik suçunun başka bir suçla beraber işlenmesi halinde ise, davaya bakmakla görevli mahkeme ağır ceza mahkemesine dönüşebilmektedir.⁸³

Ödünç para verme işleminin posta veya banka havalesi şekillerinde gerçekleştirilmesi hallerinde hangi mahkemenin yetkili olacağı hususunda doktrinde iki farklı yönde görüş bulunmaktadır. Bu görüşlerden ilkinde göre suça konu ödünç paranın, failin hâkimiyet alanından çıktığı yer mahkemesi yetkili olmalıdır.⁸⁴ Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise ödünç alan kişiye para üzerinde tasarruf etme imkânının sağlandığı yer mahkemesi yetkilidir.⁸⁵

⁸² Olgaç ve Ruhi, *Tefecilik Suçu*, 24.

⁸³ Yar. 5.CD, E.2015/13455, K.2019/10939, 21.11.2019.

⁸⁴ Çelik, *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*, 91; İnci, *Tefecilik Suçu*, 204.

⁸⁵ Abdülbaki Giyik, *Türk Hukukunda Tefecilik Suçu* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2014), 151.

Tefecilik suçu, re'sen soruşturulan ve kovuşturulan bir suçtur.⁸⁶ Kanunda özel bir soruşturma veya kovuşturma şartı aranmadığı için şikâyet yahut izne tabi değildir.⁸⁷

XI. UYGULAMADA TE FECİLİK SUÇU TÜRLERİ

A. Genel Olarak

Her ne kadar tefecilik suçu yasalara aykırı şekilde ödünç para verme işlemi olsa da, uygulamada tefecilik suçu işlenirken ipotek, satış vaadi sözleşmesi, senet, çek, hacizli satış, mülkiyeti muhafaza kaydıyla satış gibi birtakım işlem ve belgelerin hukuka uygun şekilde düzenlenerek ödünç para verme işlemine hukukî bir güvenilirlik sağlama amacıyla kullanıldığı gözlemlenmektedir.⁸⁸

Tefecilik suçuna dair uygulamaları esasa alan Yargıtay, günün ekonomik koşullarına göre yüksek sayılabilecek miktarda paranın aralarında yakın akrabalık bağı veya iş ilişkisi bulunmayan kişiler arasında karşılıksız olarak verilmesini hayatın olağan akışına aykırı bularak tefecilik suçunun varlığına hükmetmektedir.⁸⁹ Yargıtay'ın bu uygulaması, pratik faydaları olmasına rağmen hukukî dayanaktan mahrum olması gerekçesiyle doktrinde eleştirilmektedir.⁹⁰

⁸⁶ Kartal, "Türk Ceza Kanunu'na Göre Tefecilik Suçunun Değerlendirilmesi (TCK m.241)", 520.

⁸⁷ Arslan, "Tefecilik Suçu," 43.

⁸⁸ Münevver Katkat, *Muhasebede Vergi Yönünden Denetimin Kayıt Dışı Ekonomi Üzerindeki Başarısı* (Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, 2007), 65.

⁸⁹ Yar. 5. CD E.2015/9231, K.2019/10708, 18.11.2019; Yar. 5. CD, E.2015/13435, K.2019/11111, 26.11.2019; Yar. 5. CD, E.2017/6849, K.2019/11641, 09.12.2019; Yar. 5. CD, E.2016/943, K.2019/11878, 17.12.2019.

⁹⁰ Arslan, "Tefecilik Suçu," 34-35.

Türkiye’de işlenen tefecilik suçunda, suçun işlenme yöntemi olarak başlıca üç yöntem olduğu görülmektedir. Bunlar yaygın ve bilinen usullerle işlenen klasik tefecilik, senet kırma yoluyla işlenen tefecilik ve “POS tefeciliği” olarak da bilinen kredi kartı aracılığıyla işlenen tefecilik suçlarıdır.⁹¹ Halk tarafından bilinen ve geleneksel yöntemlere dayanan klasik tefeciliğin yanında, nispeten yakın zamanlarda ortaya çıkmış senet kırma yoluyla tefecilik ve POS tefeciliği suçlarına ayrıca değinmekte yarar vardır.

B. Senet Kırma Yoluyla Tefecilik

Tefecilik suçunu işleme yollarından birisi, senet kırma yolu ile tefeciliktir.

Senet kırma yoluyla işlenen tefeciliğin pratik hayatta nasıl meydana geldiğine değinmek gerekirse, özellikle acil nakde ihtiyaç duyan kişi eğer elinde bono varsa vadesinden önce bonoyu, eğer elinde çek varsa düzenleme tarihinden önce çeki üçüncü bir kişiye ciro eder veyahut elinde bulunduruyor olmasına karşın tahsil etmekte birtakım güçlükler yaşadığı durumlarda elindeki kıymetli evrakı tahsil etmeye muktedir bir üçüncü kişiye ciro eder. Bu cirolar neticesinde ciro ettiği kişiden kıymetli evrakın üzerinden yazandan daha düşük bir bedel alır. Başka bir deyişle, vadesi gelmeyen kıymetli evrakın üzerindeki bedelden daha az bir bedel alınarak kıymetli evrak ciro edilir. Bu durumda senet kırma yoluyla tefecilik işlenmiş olur.⁹²

TCK m. 241’in gerekçesinde tefecilik suçunun senet kırma yöntemi ile işlenmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir.

⁹¹ Ömer Faruk Korkmaz ve Ömer Yazan. “Ulusal Fon Döngüsünü Sınırlandıran Bir Faaliyet Olarak Tefecilik,” *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi* 1, no. 2 (2012): 60-61.

⁹² Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 106.

Kanun hükmünde yer almayan bu hususa gerekçede yer verilmiş olması doktrinde kanunilik ilkesi bakımından eleştirilmektedir.⁹³ Kanaatimizce bu eleştiri kanunilik ilkesi açısından isabetli bir eleştiridir. Ancak Yargıtay kararlarında tefecilik suçunun senet kırdırma denen usulle işlenebileceği belirtilmekte ve eylem bu haliyle suç olarak kabul edilmektedir.⁹⁴ Bu bakımdan Yargıtay'ın bu uygulaması kanunilik ilkesi bakımından eleştirilmekle birlikte, Yargıtay'ın bu yöndeki içtihadı müstekar hale gelmiştir.⁹⁵

C. POS Tefeciliği

Tefecilik suçu kredi kartıyla "POS tefeciliği" adı verilen yöntemle de işlenebilir. Bu suçun işlenme şekli bakımından ortada daha önce aldığı bir borcu vadesinde geri ödeyemeyen bir kişi söz konusudur. Bu kişi tefeciye giderek borcun miktarı tutarınca nakit para alır. Buna mukabil olarak tefeci, ödünç alan kişinin kartından, o kişiye verdiği ödünç para miktarını üzerine faiz koyarak çeker. Bu çekim esnasında tıpkı bir mal veya hizmet satışı gerçekleştirilmiş gibi görünüm verilir. Kredi kartından çekim yapılması, bankalar tarafından verilen POS cihazları sayesinde mümkün hale geldiği için bu şekilde işlenen suç doktrinde "POS tefeciliği" olarak bilinmektedir. Kredi kartı vasıtasıyla tefecilik suçu, klasik manada tefecilik suçundan, suç işlenmesi esnasında banka, bankanın verdiği kredi kartı ve POS cihazının araç olarak kullanılması bakımından farklılık gösterir. Bu suçun işlenmesi esnasında kredi kartının kullanım şekli, kartın kullanım gayesine, daha açıkça ifade etmek gerekirse banka ile kredi kartı hamili olan kişi arasında yapılmış bulunan

⁹³ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükmeler*, 959.

⁹⁴ Yar. CGK, E.2016/1257, K.2019/12, 17.01.2019; Yar. CGK, E.2014/655, K.2015/152, 12.05.2015.

⁹⁵ Bardakçı, "Tefecilik Suçu," 644.

sözleşmeye de aykırılık teşkil eder. Uygulamaya bakıldığında POS tefecileri kuyumcu, telefon satıcısı veya kontör satıcısı gibi yaptıkları işlemlerde KDV ortaya çıkmayan veya düşük oranlarda KDV ortaya çıkan esnaf olarak ortaya çıkmaktadır.⁹⁶

Kredi kartı ile tefecilik suçu, herkes tarafından kolay şekilde işlenebilecek nitelikte olması ve karttan çekilmesinden sonra paranın tahsilinin kolay olması gibi sebeplerle günümüzde tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Bu durum aynı zamanda kayda değer bir vergi kaybı da meydana getirmektedir.⁹⁷

POS tefeciliğinin TCK m. 241 manasında suç teşkil edip etmediği konusu doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bir görüş POS tefeciliğini TCK m. 241 anlamına suç kabul ederken,⁹⁸ bir başka görüş bu anlamda bir suç olmadığını ve POS tefeciliğinin TCK m. 241 çerçevesinde cezalandırmanın tipikliğe aykırı olduğunu ifade etmektedir.⁹⁹ Konuyla ilgili Yargıtay uygulamasına bakıldığı zaman, Yargıtay'ın tefecilik suçunun kredi kartı vasıtasıyla işlenebileceğini kabul ettiği görülmektedir.¹⁰⁰ POS tefeciliğinin TCK m. 241 anlamında suç teşkil ettiğini savunan görüş ve bu görüş doğrultusundaki Yargıtay uygulamasının isabetli olduğu kanaatindeyiz. Zira kanaatimizce POS tefeciliğinin kanunilik ilkesi bakımından m. 241 hükmünün kapsamına girdiği açıktır.

⁹⁶ Bilge, *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*, 98-99.

⁹⁷ Hakan, Karakehya, *Türkiye'de Giderek Artan Hukuka Aykırı Bir Ekonomik Faaliyet Olarak Kredi Kartı Kullanılması Suretiyle Tefecilik*, (İstanbul, Türkiye: Beykent Üniversitesi, International Conference on Eurasian Economies 4, 2013) 936. <https://www.avekon.org/proceedings/avekon04.pdf>.

⁹⁸ Bardakçı, "Tefecilik Suçu," 648; Burak Bilge "Gelişen Teknolojinin Doğurduğu Yeni Bir Suç Türü: Kredi Kartı (POS) Tefeciliği," *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, no. 3 (2015): 481-520; Özgenç, "Tefecilik Suçu," 550.

⁹⁹ Özbek vd., *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 959; İnci, *Tefecilik Suçu*, 158-59.

¹⁰⁰ Yar. 11. CD, E.2016/8942, K.2019/7627, 06.11.2019; Yar. 11. CD, E.2019/3455, K.2019/8838, 04.12.2019.

SONUÇ

Bazı hukuk sistemlerinde suç olarak düzenlenirken diğerlerinde düzenlenmeyen tefecilik suçu, Türk hukukunda bir suç olarak düzenlenmiş ve bu bağlamda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 241. maddesi sevk edilmiştir. Yargıtay tarafından "kişiler arasında doğmuş bir alacak borç ilişkisine dayanmayan kazanç elde etme amaçlı ödünç para verme eylemi" olarak tanımlanan tefeciliğe hukuk tarihimizde de rastlanmakta ve günümüze kadar gelen süreçte mevzuatta çeşitli hükümler vasıtasıyla tefecilikle mücadele edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Suçla korunan hukukî menfaate dair doktrinde çeşitli görüşler bulunmakla beraber, Yargıtay suçla korunan hukukî menfaati ekonomik kuralların ve serbest ticaret mekanizmasının bozulmasının önlenmesi ve kamu güvenliğinin korunması şeklinde değerlendirmektedir.

Tefecilik suçunun faili herkes olabilir. Ancak bu suçun çok failli bir suç olup olmadığı konusunda doktrinde tartışma söz konusudur. Suçun mağduru bakımından da bir tartışma mevcut olduğu görülürken, Yargıtay suçun mağduru olarak ödünç alan kişiyi değil toplumun tamamını esas almaktadır. Suçtan zarar gören de tartışmalı konulardan bir tanesidir. Yargıtay ödünç alan kişiyi ve Hazine'yi suçtan zarar gören olarak tanımlamaktadır. Suçun maddî unsurunu oluşturan hareket kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para vermektir. Hareketin işlenme şekli, ödeme şekli, kazancın elde edilip edilmemesi, kazancın miktarı gibi hususlar bu açıdan önem arz etmemektedir. Tefecilik suçu serbest hareketli bir suçtur ve suçun işlendiği tarih, ödünç paranın veriliş tarihidir. Aynı zamanda Yargıtay, tefecilik eylemini işleyen kişinin bu eylemleri meslek haline getirmesini suçun oluşması bakımından gerekli görmemektedir. Suçun maddî konusu paradır, bu bakımdan altın ve çek suçun konusunu oluşturmaz.

Tefecilik suçu ancak kasten işlenebilir ve failin kazanç elde etme amacı ile hareket etmesi gerekir. Kanunda herhangi bir uygunluk sebebi öngörülmemesine karşın, çeşitli durumlarda hakkın kullanılması gibi hukuka uygunluk sebepleri gündeme gelebilmektedir.

Tefecilik suçu kural olarak teşebbüse elverişli değildir, meğerki fiil kısımlara bölünebilsin. Bu suç aynı zamanda iştirak bakımından da bir özellik göstermez. İctima açısından, bileşik suç ve fikrî ictima hükümleri tefecilik suçu bakımından gündeme gelemezken, Yargıtay'ın zincirleme suça dair hükümleri tefecilik suçuna sistemli olarak uyguladığı görülmektedir.

Tefecilik suçunun işlenmesi halinde gerçek kişiler bakımından hapis ve adli para cezası, tüzel kişiler bakımından izin iptali ve müsadere gibi yaptırımlar gündeme gelmektedir. Dava zamanaşımı 8 ila 12 yıl arasında iken, ceza zamanaşımı 10 yıldır. Görevli mahkeme suçun işlendiği yer asliye ceza mahkemesidir ve bu suç şikâyete tabi değildir. Çeşitli açılardan tartışmalar söz konusu olmakla beraber, tefecilik suçu klasik yöntemin yanı sıra senet kırma yoluyla ve kredi kartı yoluyla da işlenebilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek aldığını belirtmemiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar, etik kurul onayının gerekmediğini belirtmiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author has not declared whether this work has received any financial support.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Ethics Committee Approval: The author stated that ethics committee approval is not required.

KAYNAKÇA

- Akıllı, İlhan. *Yargıtay Kararları Çerçevesinde Tefecilik Suçu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, 2014.
- Arslan, Çelik. "Tefecilik Suçu". *Ankara Barosu Dergisi* 72, no. 1 (2004): 23-48.
- Bardakçı, Ahmet Haşim. "Tefecilik Suçu". *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 11, no. 41 (2020): 623-682.
- Baytaç, Abdullah Batuhan. "Tefecilik Suçu". *Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi*, no. 2 (2020): 139-174.
- Bekar, Elif. "Tefecilik Suçu". *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 71, no. 2 (2013): 499-526.
- Bilge, Burak. *Faizin Tefecilik Suçu Bakımından Değerlendirilmesi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.
- Bilge, Burak. "Gelişen Teknolojinin Doğurduğu Yeni Bir Suç Türü: Kredi Kartı (POS) Tefeciliği". *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, no. 3 (2015): 481-520.
- Çağatay, Neşet. "Osmanlı İmparatorluğu'nda Riba-Faiz Konusu: Para Vakıfları ve Bankacılık". *Vakıflar Dergisi* 7, no. 9 (1971): 39-57.
- Çelik, İsa. *Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Demirbaş, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hüükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Demirkol, Kurtuluş. "Toplumsal Trajedi: Osmanlı İmparatorluğu'nda Tefecilik (1848-1864)". *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16, no. 1 (2018): 625-648.
- Giyik, Abdülbaki. *Türk Hukukunda Tefecilik Suçu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.
- Günay, Erhan. *Tefecilik Suçu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.

- Hakeri, Hakan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.
- İnci, Zekiye Özen. *Tefecilik Suçu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Karakehya, Hakan. Türkiye’de Giderek Artan Hukuka Aykırı Bir Ekonomik Faaliyet Olarak Kredi Kartı Kullanılması Suretiyle Tefecilik. İstanbul, Türkiye: Beykent Üniversitesi, International Conference on Eurasian Economies 4, 2013: 932-936.
- Kartal, Pınar Memiş. “Türk Ceza Kanunu’na Göre Tefecilik Suçunun Değerlendirilmesi (TCK m.241)”. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9, no. 2 (2012): 511-522.
- Katkat, Münevver. *Muhasebede Vergi Yönünden Denetimin Kayıt Dışı Ekonomi Üzerindeki Başarısı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, 2007.
- Koca, Mahmut, ve İlhan Üzülmez. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Korkmaz, Ömer Faruk, ve Ömer Yazan. “Ulusal Fon Döngüsünü Sınırlandıran Bir Faaliyet Olarak Tefecilik”. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi* 1, no. 2 (2012): 59-70.
- Meran, Necati. *Tefecilik, Ekonomi Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Olgaç, Samet Can, ve Ahmet Cemal Ruhi. *Tefecilik Suçu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Ortabağ, Erol. *Osmanlı İmparatorluğu’nda Bankacılığın Gelişimi ve Regülasyon*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları, 2018.
- Özbek, Veli Özer, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, ve İlker Tepe. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Özgenç, İzzet. “Tefecilik Suçu”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 14, no. 1 (2010): 543-553.

Pradel, Jean. "Malî Suçluluk: Kavramlar ve Temel Açıklamalar".
Çeviren Zeynel T. Kangal. *İstanbul Üniversitesi Hukuk
Fakültesi Mecmuası* 60, no. 1-2 (2002): 309-323.